

Styrker og svagheder i plejeforholdet.

Af Lone Sørensen og Inger Thormann.

Henholdsvis tidligere stedfortræder og psykolog på Skodsborg Observations og behandlingshjem.

”Det må da være bedre for et barn at vokse op i en plejefamilie end på end døgningstitution”, er det ikke? Denne konstatering, dette spørgsmål har vi hørt mange gange i forbindelse med lukningen af Skodsborg og flere andre døgntilbud for små børn.

Og de fleste af os kan nikke og sige ja. Efterfølgende bliver det så tydeligt, at det kommer an på, hvilket barn vi taler om, og hvilken plejefamilie, der peges på til det konkrete barn. Børn er forskellige og har forskellige behov, og plejefamilier er forskellige og kan tilbyde forskellige former for omsorg og behandling. Derfor kan spørgsmålet ikke besvares, før vi kender det konkrete barn og dets behov, og før der er blevet peget på en plejefamilie, der i en eller anden grad, matcher barnets behov. Først på det tidspunkt kan vi besvare spørgsmålet.

Virkeligheden er den, at de fleste af de børn der anbringes i det hele taget ikke kan nøjes med kærlig omsorg, men er afhængige af en eller anden form for ”behandling”. At varetage en behandlingsopgave i sit eget hjem indeholder mange dilemmaer. Det er på denne baggrund vi vil belyse nogle styrker og nogle svagheder ved plejeforholdet.

Styrker.

Det er godt for de fleste børn at leve i overskuelige familiemæssige rammer, med den tryghed det giver at vide, hvem der bor i familien over tid. De voksne,

plejeforældrene skaber rammerne, skaber den tryghed i miljøet, som er nødvendig. Det er dem, der hjælper barnet op om morgenen og hjælper barnet i seng om aftenen. Det er plejeforældrene, der skaber trygge rutiner omkring alle gøremål. Måltiderne er tilbagevendende meget centrale i enhver familie og måske særligt centrale i en plejefamilie. Det er de to voksne, der tilbagevendende er til stede og støtter plejebarnet.

Plejefamilien bliver i det gode og langvarige plejeforhold et netværk for barnet ud i livet. Plejefamilien bliver et sted, hvor man tilbagevendende søger vejledning, kommer på ferie, osv.

Den gennemsnitlige plejefamilie er en rolig og stabil familie, en familie der er på et tidspunkt af deres liv, hvor de er faldet til ro og befinder sig godt i deres eget hjem. Denne ro og stabilitet er befordrende for det omsorgssvigtede barn, der har oplevet uro og uforudsigelighed i sit hidtidige liv.

Mange af de børn der anbringes i plejefamilier kommer fra såkaldt ”brudte” hjem, hvor de ikke har fået erfaringer med, hvordan en almindelig familie ser ud og fungerer. Plejebarnet får i plejefamilien mulighed for at spejle sig i det almindelige familieliv, og tage det med sig i eget voksen og familieliv.

Svagheder.

Plejefamilien er totalt afhængig af opbakning fra den anbringende instans. Sagsbehandleren og Børn og Ungekonsulenten, må være til rådighed med den hjælp og støtte som plejefamilien har brug for, for at kunne løse den opgave de har påtaget sig på tilfredsstillende vis. Dette er langtfra en selvfølge, og mange plejeforældre står meget alene i deres bestræbelser på at gøre det bedste.

Plejeforældrene er afhængige af at vide noget om barnets baggrund, barnets særlige behov for omsorg. Har barnet særlige behov, som den konkrete plejefamilie ikke har erfaring med, må familien tilbydes undervisning og vejledning. Hvordan gives det abstinente spædbarn og det alkoholskadede barn den bedst tænkelige omsorg? Dette kan man som plejefamilie ikke vide, med mindre man har erfaringer på området.

Udfordringen med at få et anbragt plejebarn i trivsel, kan have store konsekven-

ser for alle plejefamiliens medlemmer. Plejebarnet er måske særlig sansesart, således at der ikke kan spilles høj musik, ej heller kan fjernsyn og andre medier bruges spontant. Måske kan barnet ikke tåle for mange besøg i hjemmet af ”fremmede”, mennesker der måske er plejefamiliens familie, venner og netværk, hvilket kan betyde en grad af social isolation, specielt for den af plejeforældrene der er hjemmearbejdende.

Mange af de børn der anbringes i plejefamilier har læderet tilknytnings evne, enten på grund af medfødte skader, eller fordi de ikke har fået en optimal omsorg i de første leveår. Dette har som konsekvens, at plejeforældre kan give og give følelsesmæssig kontakt til plejebarnet, uden at få de varme følelser gengældt. I et sådan situation skal plejeforældrene hjælpes til at forstå, at plejebarnet ikke har brug for det tætte, det varme og intime, men i højere grad brug for intellektuelle og fysiske udfordringer. Barnet vil profitere af, at familiens medlemmer er klar over, at ”afstand” hjælper plejebarnet. Der er børn, der ikke kan tåle, at man sætter sig på sengekanten og siger godnat, og andre kan ikke spise, hvis der sidder nogen lige overfor ved bordet. Det kan være en stor udfordring for en plejefamilie, at tage særlige hensyn til et barn der viser, at dette, i en periode, er nødvendigt.

Som plejeforældre er man ”på” 24 timer i døgnet, og det kan være hårdt. Tilbagevendende ville en fridag gøre godt, men hvad med aflastning? Vil plejebarnet føle sig afvist, hvis plejefamilien ”holder fri” en weekend om måneden, uden plejebarnet? Dette dilemma må plejefamilien leve med og løse i samarbejde med den anbringende instans. Der ligger en modsætning i aflastning: ”Vi kan ikke magte dig på heltid, derfor sender vi dig væk, selv om vi har sagt ja til, at du kan være en del af vores familie.”

Som plejefamilie at rumme plejebarnets egen familie er en opgave for sig. Det skal en plejefamilie kunne. Det kan være besværligt, og man kan blive skuffet, når en aftale ikke bliver overholdt, og plejebarnet bliver ulykkeligt. Men det er sådan, det er. Det er en del af opgaven, og det må en plejefamilie aldrig være i tvivl om. En plejefamilie skal ikke vurdere, hvorvidt samvær er godt eller skidt for barnet, men dette skal drøftes med sagsbehandler og Børn og Ungekonsulent.

En kontinuerlig kontakt med de vigtigste familiemedlemmer er en uvurderlig personlig oplevelse for de fleste børn anbragt uden for eget hjem. Børnene er imidlertid afhængige af, at der tænkes og tales positivt om kontakten, uden at forholdet nødvendigvis direkte idylliseres. En vigtig bog på området hedder: ”Barnet mellem to familier”. Det kan være et dilemma, at have to familier, men

mange positive samarbejdsrelationer er i tidens løb blevet skabt mellem børns plejefamilier og deres biologiske familier.

I forbindelse med Skodsborgs lukning tidligere på året, kom flere af børnene i plejefamilie. Børnenes forældre havde haft mulighed for at besøge deres børn forholdsvist hyppigt på Skodsborg, og naturligvis kunne samværene ikke foregå med samme hyppighed i plejefamilien.

Vi har endnu engang erfaret, at barnets forældre, af nogle plejeforældre opfattes som forstyrrende elementer i plejefamiliens arbejde med barnet, og nogle plejeforældre er ikke sene til, at foreslå en markant reduktion af forældrenes mulighed for at se deres barn, og dermed også barnets mulighed for at holde sit forældrebillede ved lige. Dette er yderst tankevækkende og minder os om, at et er, at døgninstitutioner ofte står for skud, men der er noget en døgninstitution er bedre

til end de fleste plejefamilier, nemlig at have en kærlig arm rundt om de anbragte børns familier. Og det kommer i sidste ende barnet til gode.

Afslutningsvis skal det nævnes, at nogle børn er ”udredte” inden de anbringes, andre er ikke. Børn, der allerede er beskrevet, børn der har gennemgået diverse undersøgelser, som der er konkluderet på, er oftest bedre at modtage for en plejefamilie end børn, der ikke er beskrevet og undersøgte. Sagen er den, at er f.eks. et givent handicap fundet og beskrevet, vil der oftest ligge tydelige forslag til behandling af barnet. Der er måske tale om særlige hjælpemidler eller om fysioterapi eller psykoterapi. Det kan også fremgå, at plejeforældrene må have supervision af psykolog for at kunne løse den givne opgave på sigt. Skal diverse undersøgelser først igangsættes efter barnets anbringelse i plejefamilie, kan dette betyde et stort ekstraarbejde for plejeforældrene i form af at skulle opnå kontakt og gennemføre aftaler i forhold til mange instanser.

De fleste af de danske børn, der er anbragt uden for eget hjem, bor i plejefamilier. Nogle plejefamilier modtager et barn for første gang, andre har mange års erfaring med plejebørn. Nogle plejeforældre har en uddannelse, der giver dem en særlig baggrund til at kunne forstå deres plejebarns vanskeligheder, andre har ingen uddannelse. Uanset hvordan en plejefamilie ser ud, er motivationen for at blive/være plejefamilie altid, at hjælpe et barn. Men hjælpen til barnet skal foregå på baggrund af en løbende dialog mellem plejeforældrene og sagsbehandler, Børn og Ungekonulent, diverse fagpersoner og barnets forældre. Dialogen kan være vanskelig at opnå, men den er helt nødvendig, såfremt der skal blive tale om et vellykket plejeforhold.

Kan kommunerne levere varen?

Giver kommunerne plejefamilier optimale vilkår og rammer – giver kommunerne plejefamilier ordentlige arbejdsvilkår?